

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นการกระจายอำนาจและมุ่งให้จัดการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ในเรื่องการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวนี้ตรงกับแนวคิด การบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา ที่ได้มีการดำเนินการกันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543, หน้า 9) การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาครั้งนี้มุ่งเปลี่ยนแปลง โครงสร้างองค์การ การกระจายอำนาจ และการบริหาร ในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาที่เน้นความต้องการของชุมชน โดยให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วม มีหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้การบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จที่โรงเรียนตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทั้งนี้โดยเน้นให้โรงเรียนมีอำนาจเต็มในการบริหารงานวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารบุคลากร และบริหารทั่วไป ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาและให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549, หน้า จ)

ปัญหาสำคัญของการบริหารการศึกษาในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ การรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ขาดเอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพ ในระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดการพัฒนานโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ขาดความเชื่อมโยงกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543, หน้า 101) การที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว จึงสมควรเร่งปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการปรับปรุงระบบการบริหารการศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมมากขึ้น กล่าวคือ การกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่น ซึ่งการกระจายอำนาจไปสู่การปฏิบัติครั้งนี้ต้องทำเป็นระบบ และทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป การกระจายอำนาจทางการบริหารการศึกษาเป็นการถ่ายโอน (Transfer) อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ขององค์การ หรือตามลำดับชั้นขององค์การ โดยให้ทุกส่วนขององค์การ ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้น การกระจายอำนาจทางการศึกษาจึงเป็นวิธีการ (Means) ที่นำไปสู่เป้าหมาย (Goals) ที่สำคัญคือคุณภาพของการศึกษา (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2541, หน้า 89)

การบริหารโรงเรียนตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา คือ การกระจายอำนาจการบริหารสู่โรงเรียนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยตรง ทำให้โรงเรียนเข้มแข็ง มีอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียนของตนเอง ทั้งโรงเรียนในแบบเปิดเสรี มีความอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการโรงเรียนในการสั่งการ เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนทุกด้านที่เกี่ยวกับภารกิจของโรงเรียน ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป การกระจายอำนาจบริหารจัดการไปสู่สถานศึกษาตามสาระสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการเขตพื้นที่ของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะมีบทบาทสำคัญ เป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับสถานศึกษา โดยต้องพยายามกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาให้มากที่สุด

จากความมุ่งหวังในการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่จากการปฏิบัติงาน ตามกรอบแนวคิดจากส่วนกลางไปสู่การคิดเองทำเอง จากการพึ่งส่วนกลางไปสู่การพึ่งตนเอง ตามสภาพของท้องถิ่น จากการคิดและบริหารงานโดยบุคลากรในสถานศึกษาไปสู่การคิดและ บริหารงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ สถาบันสังคมอื่น โดยให้เหมาะสมตามบริบท ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม ของโรงเรียนตนเอง เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งหวังและการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการจะให้โรงเรียนสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้แก่สังคม พัฒนานักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดี ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ในภาคปฏิบัติโรงเรียนประสบปัญหาการดำเนินงาน การบริหารตามการกระจายอำนาจทางการศึกษาในหลายด้าน อาทิเช่น ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา การคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่ได้คนที่มีความรู้ความสามารถ เสียสละ และเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจบทบาทการบริหารตามการกระจายอำนาจ บุคลากรยังไม่ให้ความร่วมมือในการบริหารร่วมกับชุมชน ขาดเครือข่าย คณะกรรมการสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขาดการประชาสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง ประกอบกับการดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียน ด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล และบริหารทั่วไป ยังดำเนินการไม่คล่องตัว และไม่มีอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหาร ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการการกระจายอำนาจทางการศึกษา ประกอบกับในการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาที่ผ่านมา ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่า สถานศึกษา

มีคุณภาพต่อการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจของสถานศึกษาได้อย่างไร และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ลดบทบาทการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทั้งที่โรงเรียนยังต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในขณะเดียวกัน ถ้าโรงเรียนมีแนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ ก็สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ (เสริมศักดิ์ วิชากรณ, 2541, หน้า 86-87)

ตัวบ่งชี้หรือดัชนีวัดความสำเร็จ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้หน่วยงาน/องค์กร เข้าใจการบริหารงาน และพัฒนาคุณภาพของหน่วยงาน/องค์กรนั้น ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หน่วยงาน/องค์กรนั้น ๆ นอกจากนี้ในปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องตัวบ่งชี้ และมีความเชื่อว่า การจัดทำตัวบ่งชี้จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติ เพราะตัวบ่งชี้จะบอกสภาพแต่ละเรื่องในงานที่ปฏิบัติ สามารถนำไปวางแผน และนำไปกำหนดนโยบายการบริหารได้ การนำตัวบ่งชี้ไปใช้จะช่วยในการสร้างกรอบทำให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ยังใช้เป็นเครื่องมือจัดลำดับความสำคัญของทรัพยากรทางการศึกษาที่ขาดแคลนของสถาบันต่าง ๆ เนื่องจากตัวบ่งชี้สามารถเปรียบเทียบระหว่างสถาบันในแต่ละพื้นที่ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ทราบว่าสถาบันใด ยังมีสภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ และบ่งบอกลำดับความสำคัญ ของการจัดสรรทรัพยากรอีกด้วย และจากการศึกษานำร่อง (Pilot Study) เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหารตามการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นแกนนำการกระจายอำนาจ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 โรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียนเดชอุดม โรงเรียนวารินชำราบ และโรงเรียนน้ำยืนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โรงเรียนสตรีศรีน่าน โรงเรียนสา และโรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 โรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 โรงเรียนเบญจมราชาลัย และโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โรงเรียนชุมแพศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 โรงเรียนกัลยาณวัตรและโรงเรียนหนองสองห้องวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โรงเรียนเสด็จวนชยางค์กุลวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โรงเรียนกาวีละวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 และโรงเรียนบ้านแท่นวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 สามารถสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหารตามการกระจายอำนาจทางการศึกษา ได้แก่

- 1) ด้านการกระจายอำนาจ ประกอบด้วย โรงเรียนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การกระจายอำนาจการบริหารและความรับผิดชอบที่เหมาะสมกับความสามารถแต่ละบุคคลให้กับผู้ร่วมงาน

การกระจายอำนาจให้โรงเรียนตัดสินใจด้วยตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ งานวิชาการ การบริหาร งานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป 2) ด้านการบริหารตัวเอง ประกอบด้วย การพัฒนาระบบการทำงานของสถานศึกษาด้วยตนเอง โรงเรียนกำหนดจุดหมาย เป้าหมาย ทิศทางการวางแผน การจัดการศึกษาของตนเอง ให้สอดคล้องกับเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง 3) ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับการกิจ 4 ด้าน เป็นไปตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนดและมีการกำหนดขอบข่ายภาระงานชัดเจน การทำงานแบบประชาธิปไตยโดยรับฟังความคิดเห็นจากผู้ร่วมงานทุกฝ่าย ภูมิภาวะของผู้ที่มีส่วนร่วมต้องมีความรับผิดชอบสูง 4) ด้านคณาจารย์ให้กับประชาชน ประกอบด้วย การสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การสร้างความรู้สึกรักในความเป็นเจ้าของโรงเรียนให้กับประชาชน ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 5) ด้านการตรวจสอบถ่วงดุล ประกอบด้วย การตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยองค์การอิสระและชุมชนทุกด้าน มีกระบวนการในการควบคุม กำกับให้การดำเนินการถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ การเผยแพร่ข้อมูลและประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน 6) ด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนปรับบทบาทของตนเองไปสู่การเป็นผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ความสามารถเฉพาะตัวในเชิงวิชาการ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสามารถในการบริหารการศึกษาและวางแผน การศึกษา 7) ด้านสุขภาพองค์การ ประกอบด้วย มีการจัดระบบองค์การที่มุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการจัดระบบการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ มีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ โดยการใช้นวัตกรรมใหม่ 8) ด้านหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน การบริหารการจัดของโรงเรียน มุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนมีหลักฐานการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 9) ด้านการเป็นมืออาชีพ ประกอบด้วย มีการสร้างพันธสัญญาร่วมกันในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีการสร้างความพึงพอใจและคุณธรรมร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา 10) ด้านการเพิ่มอำนาจ ประกอบด้วย สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการตัดสินใจโดยข้อตกลงร่วมกันกับชุมชน ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหาร มีการให้อิทธิพลแก่คณะกรรมการสถานศึกษาในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายของสถานศึกษา 11) ด้านการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย มีการกำหนดขั้นตอนและผู้รับผิดชอบในการควบคุม กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ผลการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการดำเนินการและนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์ 12) ด้านผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย โรงเรียนมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ครอบคลุมฐานข้อมูลในการบริหารทั้งด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ

และการบริหารทั่วไป มีการจัดทำแผนยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการดำเนินการจนส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนสูงขึ้น มีการสร้างความพึงพอใจและคุณธรรมร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในด้านนโยบาย แนวทางการปฏิบัติ และยืนยันได้ว่าสถานศึกษาที่มีการบริหารและการจัดการศึกษาตามนโยบายการกระจายอำนาจ มีคุณภาพที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ซึ่งต้องมีเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพที่เป็นมาตรฐานกลาง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำตัวบ่งชี้ขึ้น เพื่อผลการประเมินที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และสามารถนำไปพัฒนาต่อในระดับนโยบาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 ข, หน้า 15)

จากสภาพตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ ประสิทธิภาพการบริหารตามบริบทของการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยกำหนดตัวบ่งชี้ตามกรอบภารกิจของสถานศึกษาและองค์ประกอบการบริหารตามแนวการกระจายอำนาจ แล้วนำตัวบ่งชี้ไปศึกษาประสิทธิผลการบริหารของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ที่แสดงประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปรที่บ่งชี้ ดังนั้นคำถามในการวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. มีตัวแปรอะไรบ้างที่บ่งชี้ประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษาของโรงเรียนมัศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีลักษณะอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา นำไปประกอบการพิจารณา ปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานในการจัด

การศึกษาอย่างมีระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา ในการเข้าสู่โรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลมีมาตรฐาน และคุณภาพทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษา พ.ศ. 2542

2. ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศพื้นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปประกอบ พิจารณาให้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานในการบริหารตามการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยมองการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษาต่อไป
3. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางพัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิผล การบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจาย อำนาจทางการศึกษา โดยผู้วิจัยได้อาศัยหลักการแนวคิดของการกระจายอำนาจ ตามกฎกระทรวง วิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลัก และอาศัยงานวิจัยและทฤษฎีของ Murphy and Beck (1997, p. 23) ได้กำหนดแนวคิดการบริหารการกระจายอำนาจทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก และ 19 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การเพิ่มอำนาจ (Empowerment) 1.1) การมีความเป็นอิสระ (Autonomy) 1.2) การมีสิทธิออกเสียง (Voice) 1.3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Involvement) 1.4) การมีอิทธิพลในการทำงาน (Influence) 1.5) การมีกฎบัตรว่าด้วยสิทธิในการ ทำงาน (Rights) 2) การสร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของ (Ownership) 2.1) การมีส่วนร่วม (Participation) 3) การเป็นมืออาชีพ (Professionalism) 3.1) การสร้างพลังที่ทำให้เกิดผล (Efficacy) 3.2) การสร้าง พันธะสัญญาร่วมกัน (Commitment) 3.3) การสร้างความพึงพอใจและคุณธรรมร่วมกัน (Satisfaction and Morale) 4) การสร้างสุขภาพขององค์กร (Organizational Health) 4.1) การจัดระบบทั่วไปของ องค์กร (General Systems) 4.2) การจัดการเรียนการสอน (Learning and Teaching) 5) ผลของ การปฏิบัติงาน (Performance) 5.1) การจัดระบบการศึกษา (Educational System) 5.2) การจัดการ ที่สถานศึกษา (School) 5.3) การปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้เรียน (Students) 5.4) การปฏิบัติงานของ ชุมชนในสถานศึกษา (Community)

สำหรับของ อุทัย บุญประเสริฐ (2543, หน้า ๑๖-๑๗) ซึ่งได้สรุปหลักการการกระจายอำนาจ ทางการศึกษา ไว้ 5 ประการ คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักความ รับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้

ส่วนของ ชีระ รุณเจริญ (2547, หน้า 86-92) ได้กำหนดมาตรฐาน และตัวบ่งชี้การบริหาร ฐานโรงเรียน ไว้ดังนี้ 1) ด้านการกระจายอำนาจ ประกอบด้วย โรงเรียนมีอิสระและศักยภาพ ในการบริหารจัดการด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคลของโรงเรียน การบริหารจัดการการเงิน งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป 2) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย โรงเรียน บริหารโดยองค์คณะบุคคล มีระบบและบริหารจัดการแบบเครือข่ายทั้งบุคคล องค์การและเทคโนโลยี ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนตอบสนองต่อผู้ปกครอง และชุมชนในด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการให้ การศึกษาแก่ผู้ปกครองและชุมชน และผู้บริหารมีการบริหารโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และยึดความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 3) ด้านการบริหารแบบ จัดการโรงเรียนที่ดี ประกอบด้วยผู้บริหารมีการบริหารโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และยึด ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีการบริหารอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน มีระบบ การบริหารที่พร้อมรับการตรวจสอบ มีหลักการบริหารคุณภาพสถานศึกษา โดยมีการประกัน คุณภาพภายในและภายนอกที่เป็นระบบครบวงจรและเป็นวัฒนธรรมองค์กร และจัดให้มีและใช้ ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ดังที่ นิภา พงศ์วิรัตน์ (2547, หน้า 153-157) ได้สรุปองค์ประกอบของการบริหาร โดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การเพิ่มอำนาจ การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ การสร้างระบบบริหารงาน การสร้างพันธะสัญญา ร่วมกัน ผลการปฏิบัติงาน การมีกฎบัตรว่าด้วยสิทธิในการทำงาน และการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 21-25) ได้กล่าวถึง หลักการกระจายอำนาจการบริหารไว้ ดังนี้ 1) ความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ ของสถานศึกษาที่จะสามารถรับผิดชอบดำเนินการตามขีดความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการกระจาย อำนาจ 3) ความเป็นเอกภาพด้านมาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา 4) ความเป็นอิสระและ ความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา 5) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วน ได้เสีย 6) มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่สถานศึกษา 7) เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา 8) ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ โดยตรง

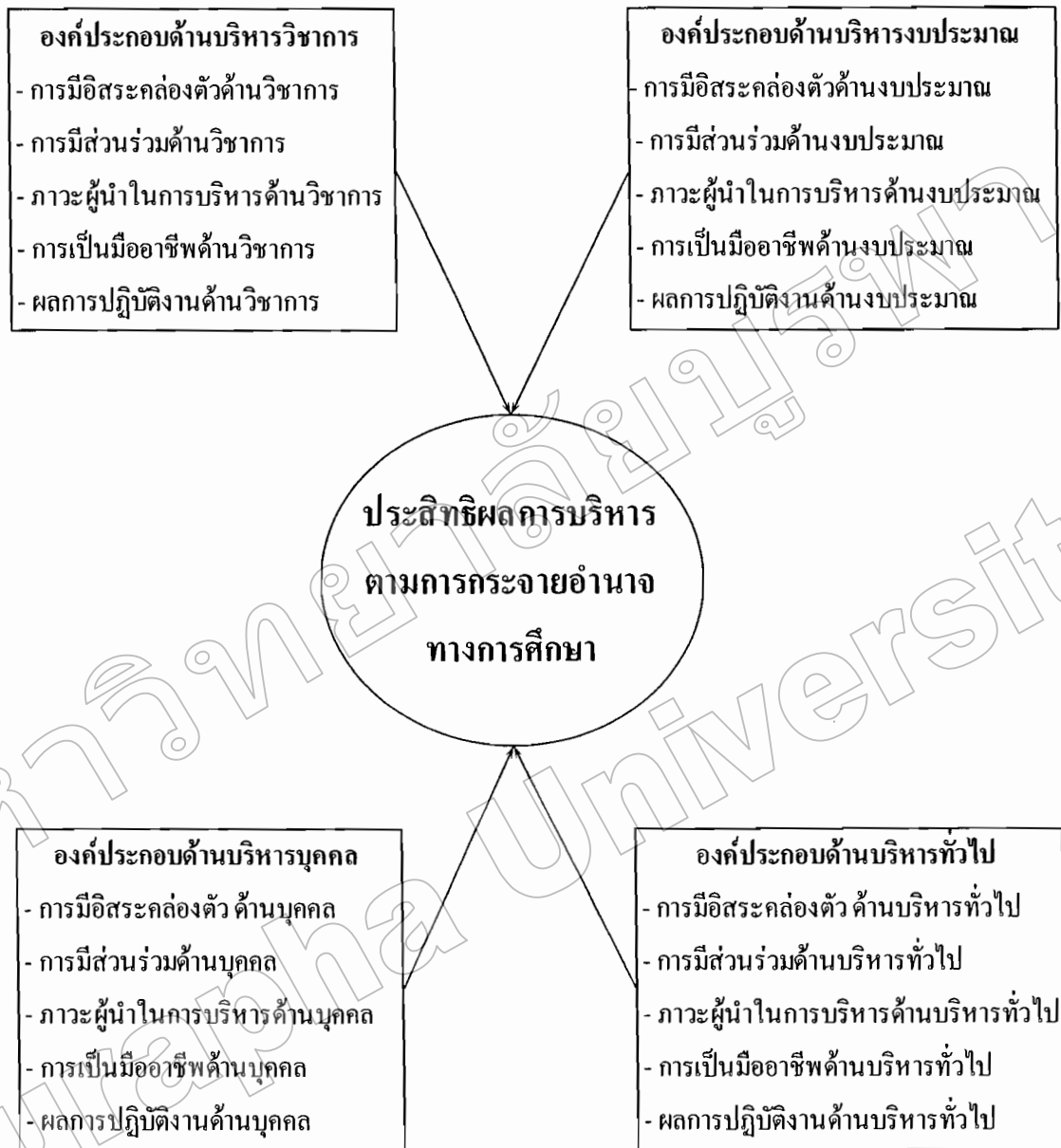
ในส่วนของ พรสวรรค์ ศิริศาสนันท์ (2551, หน้า 186-189) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จของการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

- 1) การกระจายอำนาจในการบริหาร 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3) สมรรถนะของสถานศึกษา
- 4) การยอมรับของบุคลากร 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 1-3) ได้จัดทำมาตรฐานการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยกำหนดเป็น 6 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) มีการบริหารและการจัดการศึกษารองรับการกระจายอำนาจ 2) มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม 3) มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษา 4) มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานและ 5) มีการตรวจสอบและถ่วงดุล ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการเป็นตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบย่อย เพื่อกำหนดประสิทธิภาพการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษาของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 20 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านบริหารวิชาการ แบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารวิชาการ การมีส่วนร่วมด้านบริหารวิชาการ ภาวะผู้นำในการบริหารวิชาการ การเป็นมืออาชีพงานวิชาการ และผลการปฏิบัติงานด้านบริหารวิชาการ
2. องค์ประกอบด้านบริหารงบประมาณ แบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารงบประมาณ การมีส่วนร่วมด้านบริหารงบประมาณ ภาวะผู้นำในการบริหารงบประมาณ การเป็นมืออาชีพด้านบริหารงบประมาณ ผลการปฏิบัติงานด้านบริหารงบประมาณ
3. องค์ประกอบด้านบริหารบุคคล แบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารบุคคล การมีส่วนร่วมด้านบริหารบุคคล ภาวะผู้นำในการบริหารบุคคล การเป็นมืออาชีพด้านบริหารบุคคล และผลการปฏิบัติงานด้านบริหารบุคคล
4. องค์ประกอบด้านบริหารทั่วไป แบ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิสระคล่องตัวบริหารทั่วไป การมีส่วนร่วมบริหารทั่วไป ภาวะผู้นำในการบริหารทั่วไป การเป็นมืออาชีพบริหารทั่วไป และผลการปฏิบัติงานบริหารทั่วไป เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดประสิทธิผลการบริหาร ตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนแกนนำการกระจายอำนาจ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายทางการบริหารการศึกษา เพื่อให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์และนโยบายตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

2. ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบริหารงาน ตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดโดยรวมต่อโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

3. ใช้เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยอื่น ๆ ทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งจะทำให้เกิดองค์ความรู้และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการกระจายอำนาจ ระดับมัธยมศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการทดสอบสมมติฐาน 4 องค์ประกอบ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาตัวเองซึ่งประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวเองซึ่งประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา จากภารกิจของสถานศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้ คือ Murphy and Beck (1997, p. 23) อุทัย บุญประเสริฐ (2543, หน้า ๑๖-๑๗) ชีระ รุณเจริญ (2547, หน้า 86-92) นิภา พงศ์วิรัตน์ (2547, หน้า 153-157), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 21-25) พรสวรรค์ ศิริสาदनันท์ (2551, หน้า 186-189) และสำนักคิดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 1-3) และผู้วิจัยสังเคราะห์ออกมาได้ องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และ องค์ประกอบย่อย 20 องค์ประกอบ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนแกนนำการกระจายอำนาจทางการศึกษา ปีการศึกษา 2550 จำนวน 720 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 เนื่องจากในการศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรพหุนาม ที่ใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรแฝง ในแบบจำลองสมการ โครงสร้างเชิงเส้น จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม AMOS (เบงลัดสัน วิรัชชัย, 2542, หน้า 54) ตั้งข้อกำหนดว่า การประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง ควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 หน่วย ของจำนวน พารามิเตอร์อิสระ ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้รวมกันทั้งสิ้น 20 ตัวแปร การประมาณขนาด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คำนวณได้ผลลัพธ์ เท่ากับ 400 กลุ่มตัวอย่าง และเพื่อความ เหมาะสมและความสมบูรณ์ของข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน รวมทั้งสิ้น 474 คน โดยงานวิจัยในครั้งนี้ ใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

2.2.2 การสุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2540, หน้า 27) ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

2.2.2.1 การสุ่มตามเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 42 เขต พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา จ.ปทุมธานี จ.สิงห์บุรี จ.ฉะเชิงเทรา จ.ปราจีนบุรี จ.ราชบุรี จ.สุพรรณบุรี จ.เพชรบุรี จ.สุราษฎร์ธานี จ.นครศรีธรรมราช จ.ตรัง จ.พังงา จ.นราธิวาส จ.สงขลา จ.จันทบุรี จ.ชลบุรี จ.เลย จ.อุดรธานี จ.หนองคาย จ.นครพนม จ.สกลนคร จ.กาฬสินธุ์ จ.ขอนแก่น จ.มหาสารคาม จ.ร้อยเอ็ด จ.ศรีสะเกษ จ.อุบลราชธานี จ.ชัยภูมิ จ.นครราชสีมา จ.บุรีรัมย์ จ.สุรินทร์ จ.เชียงใหม่ จ.ลำปาง จ.เชียงราย จ.แพร่ จ.สุโขทัย จ.พิษณุโลก จ.เพชรบูรณ์ จ.กำแพงเพชร และ จ.นครสวรรค์

2.2.2.2 สุ่มโรงเรียนในแต่ละขนาดของแต่ละจังหวัดตัวแทนเขตพื้นที่ การศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้จำนวน 474 โรงเรียน และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ เป็นผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการกระจายอำนาจทางการศึกษา จำนวน 474 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหารตามบริบทการกระจาย อำนาจทางการศึกษา โดยศึกษาจากตัวแปรองค์ประกอบหลัก จำนวน 4 ตัวแปร และตัวแปร องค์ประกอบย่อย จำนวน 20 ตัวแปร ดังนี้

3.1 องค์ประกอบด้านบริหารวิชาการ ประกอบด้วย

- 3.1.1 การมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารวิชาการ
- 3.1.2 การมีส่วนร่วมด้านบริหารวิชาการ
- 3.1.3 ภาวะผู้นำในการบริหารวิชาการ
- 3.1.4 การเป็นมืออาชีพงานวิชาการ
- 3.1.5 ผลการปฏิบัติงานด้านบริหารวิชาการ

3.2 องค์ประกอบด้านบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย

- 3.2.1 การมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารงบประมาณ
- 3.2.2 การมีส่วนร่วมด้านบริหารงบประมาณ
- 3.2.3 ภาวะผู้นำในการบริหารงบประมาณ
- 3.2.4 การเป็นมืออาชีพด้านบริหารงบประมาณ
- 3.2.5 ผลการปฏิบัติงานด้านบริหารงบประมาณ

3.3 องค์ประกอบด้านบริหารบุคคล ประกอบด้วย

- 3.3.1 การมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารบุคคล
- 3.3.2 การมีส่วนร่วมด้านบริหารบุคคล
- 3.3.3 ภาวะผู้นำในการบริหารบุคคล
- 3.3.4 การเป็นมืออาชีพด้านบริหารบุคคล
- 3.3.5 ผลการปฏิบัติงานด้านบริหารบุคคล

3.4 องค์ประกอบด้านบริหารทั่วไป ประกอบด้วย

- 3.4.1 การมีอิสระคล่องตัวบริหารทั่วไป
- 3.4.2 การมีส่วนร่วมบริหารทั่วไป
- 3.4.3 ภาวะผู้นำในการบริหารทั่วไป
- 3.4.4 การเป็นมืออาชีพบริหารทั่วไป
- 3.4.5 ผลการปฏิบัติงานบริหารทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประสิทธิภาพของการบริหาร หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามภารกิจงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามแผนการพัฒนากำหนดไว้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรู้ตามมาตรฐาน บุคลากรมีการพัฒนา จนทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ

ของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานในการบริหารสถานศึกษามีประสิทธิผลนั้น เป็นความสามารถของผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนและชุมชน ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบด้านบริหารวิชาการ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องในงานวิชาการที่จะปรับเปลี่ยนการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1.1 องค์ประกอบย่อยการมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารวิชาการ หมายถึง สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารตนเองอิสระ คล่องตัว และรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการตามภารกิจในการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และการพัฒนาใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.1.2 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมด้านบริหารวิชาการ หมายถึง สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนร่วมคิด วางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกำกับติดตาม ให้การสนับสนุน และประสานชุมชนในความร่วมมือด้านวิชาการ

1.1.3 องค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำในการบริหารวิชาการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น ทำให้เกิดความตระหนักในภารกิจร่วมกันทั้งให้ดำเนินการงานวิชาการ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.1.4 องค์ประกอบย่อยการเป็นมืออาชีพงานวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารวิชาการที่ทำให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพจนได้รับการประชาสัมพันธ์ สามารถเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนอื่น และเป็นศูนย์กลางของวิถีชีวิตของชุมชน เกิดชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ

1.1.5 องค์ประกอบย่อยผลการปฏิบัติงานด้านบริหารวิชาการ หมายถึง คุณภาพของการบริหารงานวิชาการที่มีระบบการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย และมีการจัดระบบฐานข้อมูล เพื่อให้ได้ผลผลิตและประสิทธิภาพในระดับสูง ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

1.2 องค์ประกอบด้านบริหารงบประมาณ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องในงานงบประมาณที่จะปรับเปลี่ยนการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.2.1 องค์ประกอบย่อยการมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารงบประมาณ หมายถึง สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารตนเองอิสระ คล่องตัว และรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการตามภารกิจในการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการวางแผนงบประมาณ การจัดระบบการจัดหา

พัสดุ การบริหารทางการเงิน การควบคุมงบประมาณ การบริหารสินทรัพย์ การตรวจสอบภายใน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

1.2.2 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมด้านบริหารงบประมาณ หมายถึง สถานศึกษามีการบริหารในรูปคณะกรรมการ มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนร่วมคิดวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบงานงบประมาณ พร้อมทั้งมีการประสานหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา

1.2.3 องค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำในการบริหารงบประมาณ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เป็นผู้นำที่สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างโปร่งใส พร้อมทั้งสามารถชี้ให้ผู้ตามรู้จักวางแผนงานงบประมาณ ทำงานและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

1.2.4 องค์ประกอบย่อยการเป็นมืออาชีพงานงบประมาณ หมายถึง การบริหารของผู้บริหารที่ก่อให้เกิดคุณภาพการปฏิบัติงานดี เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานอื่น มีการทำงานเป็นระบบ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนได้รับความไว้วางใจจากผู้เกี่ยวข้อง

1.2.5 องค์ประกอบย่อยผลการปฏิบัติงานด้านบริหารงบประมาณ หมายถึง ประสิทธิภาพของงานงบประมาณที่มีระบบที่มุ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ของงาน มีระบบการตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน มีแผนการควบคุมและบริหารความเสี่ยง มีการรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชน

1.3 องค์ประกอบด้านบริหารบุคคล หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องในงานบุคคลที่จะปรับเปลี่ยนการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.3.1 องค์ประกอบย่อยการมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารบุคคล หมายถึง สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารตนเองอิสระ คล่องตัว และรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการตามภารกิจในการกระจายอำนาจเกี่ยวกับอัตรากำลังและมาตรฐานตำแหน่งของครูและบุคลากร การสรรหาและคัดเลือก การธำรงรักษา การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การให้ประโยชน์ตอบแทนและดำเนินการทางวินัย การระดมและสร้างเครือข่ายทรัพยากรบุคคลในชุมชน

1.3.2 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมด้านบริหารบุคคล หมายถึง สถานศึกษามีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมคิด วางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกำกับติดตามงานบริหารบุคคล พร้อมทั้งการสนับสนุนอัตรากำลังจากภาคท้องถิ่น

1.3.3 องค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำในการบริหารบุคคล หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เป็นผู้นำที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้ตาม ตามความสนใจ ความสามารถ รวมทั้งเสนอแนะ สนับสนุนให้ผู้ตามพัฒนาตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

1.3.4 องค์ประกอบย่อยการเป็นมืออาชีพงานบุคคล หมายถึง การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรจนประสบความสำเร็จ บุคลากรรักและหวงแหน พร้อมทั้งจะทุ่มเท ทำให้สถานศึกษามีชื่อเสียง

1.3.5 องค์ประกอบย่อยผลการปฏิบัติงานด้านบริหารบุคคล หมายถึง คุณภาพการบริหารจัดการให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

1.4 องค์ประกอบด้านบริหารทั่วไป หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องในงานทั่วไปที่จะปรับเปลี่ยนการพัฒนาโรงเรียน ไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.4.1 องค์ประกอบย่อยการมีอิสระคล่องตัวด้านบริหารทั่วไป หมายถึง สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารตนเองอิสระ คล่องตัว และรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการตามภารกิจในการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์การ การกำหนดและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน การบริหารงานธุรการ งานอาคารสถานที่ การประสานและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์ และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่นของตนเอง การรายงานผลการปฏิบัติงาน และจัดระบบการควบคุมภายในองค์การ

1.4.2 องค์ประกอบย่อยการมีส่วนร่วมด้านบริหารทั่วไป หมายถึง สถานศึกษามีคณะกรรมการและชุมชนที่มีส่วนร่วมคิด วางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกำกับติดตาม ให้การสนับสนุนส่งเสริมงานบริหารทั่วไป

1.4.3 องค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำในการบริหารทั่วไป หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เป็นผู้นำที่สามารถจูงใจให้ผู้ตามทำงานจนเกิดความสำเร็จ เกิดเครือข่ายกับองค์การภายนอก รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ปกครอง ชุมชน

1.4.4 องค์ประกอบย่อยการเป็นมืออาชีพงานทั่วไป หมายถึง การบริหารจัดการโดยชุมชนให้ความร่วมมือในระดับกว้าง เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีการระดมงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร มาร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาจนเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

1.4.5 องค์ประกอบย่อยผลการปฏิบัติงานด้านบริหารทั่วไป หมายถึง ประสิทธิภาพของงานที่ประกอบด้วยความพึงพอใจในงาน เกิดความยึดมั่นต่อองค์การ และชุมชนเกิดความพึงพอใจ

2. ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่ใช้บ่งบอกลักษณะการดำเนินงานของหน่วยงาน หรือองค์การ ว่ามีผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างไร หรือสะท้อน ลักษณะรวมทั้งปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานอย่างกว้าง ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. ตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหาร หมายถึง ข้อความรายละเอียดที่ใช้ชี้หรือบอกทิศทาง การบริหารจัดการตนเองของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ

4. การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหาร หมายถึง กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์ แล้วจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของตัวแปรและกำหนดค่าน้ำหนัก ความสำคัญของตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยโปรแกรม Amos เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ มาใช้วัดหรือตรวจสอบประสิทธิผลของโรงเรียน

5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็น โรงเรียนแกนนำการ กระจายอำนาจในปีการศึกษา 2550 ที่เปิดสอนระดับชั้น ม.1 – ม.6

7. ผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนใน โรงเรียนแกนนำการกระจาย อำนาจ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. โมเดลโครงสร้างประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง แบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นของตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการบริหาร ตามบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

9. ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง ความสามารถในการวัด ได้ตรงตามลักษณะที่มุ่งวัด โดยผลการวัดมีความสอดคล้องกับ โครงสร้างและความหมายทางทฤษฎี ของลักษณะที่มุ่งวัดนั้น โดยในการวิจัยใช้ วิธีการศึกษา 2 วิธี คือความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้าและความ เที่ยงตรงเชิงจำแนก

10. ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่เกิดจาก ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือวัดลักษณะเดียวกันด้วยวิธีวัดเดียวกันหรือต่างกัน จะมีความสัมพันธ์ กันสูง

11. ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) หมายถึง ความเที่ยงตรงที่เกิดจาก ความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือวัดในลักษณะต่างกันด้วยวิธีวัดเดียวกันหรือต่างวิธีกัน จะมี ความสัมพันธ์กันต่ำ

12. เกณฑ์ปกติ (Norms) หมายถึง ข้อเท็จจริงทางสถิติที่บรรยายการแจกแจงของคะแนนจากประชากรที่นิยามไว้ และเป็นคะแนนที่จะบอกระดับความสามารถของผู้สอบว่าอยู่ระดับใดของกลุ่มประชากร

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University